

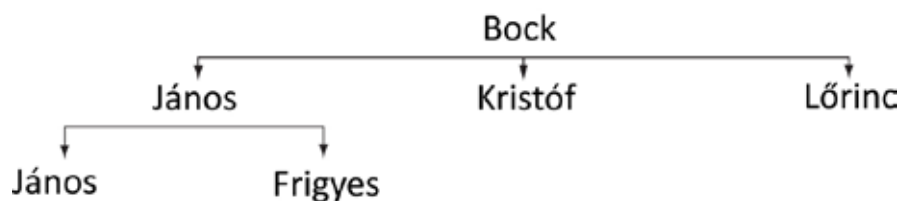
A BÓKAY CSALÁD TÖRTÉNETE

A Bock család valószínűleg németországi származású, szászországi betelepülés, az ősök rendszerint iparosok voltak, tímárok, bőrcserzők, vargák, , mészárosok, vendégfogadósok.

A család származása a XVIII. század előtti időkből bizonytalan

A családra vonatkozó legrégebbi irat valószínűleg az, amelyben II. Mátyás király **1613.** III. 31-én, Pozsonyban a Fahendorffi Bockh Jánost és utódait nemességre emeli. (Az eredeti oklevelet 1909-ben Gilhofer és Ranschburg bécsi antikvárius 90. számú katalógusában 100 koronáért bocsátotta áruba)

II. Mátyás királytól származik az a leirat is, amely fahendorffi Pock(Bock) Frigyes, Kristóf és Lőrinc nemességét megerősíti és nekik címet ad. (Az okirat eredetije Borsod vármegye levéltárában olvasható, és azt 1618-ban, Hont vármegyében hirdették ki. Ebből az armálisból a következő leszármazás állítható össze:

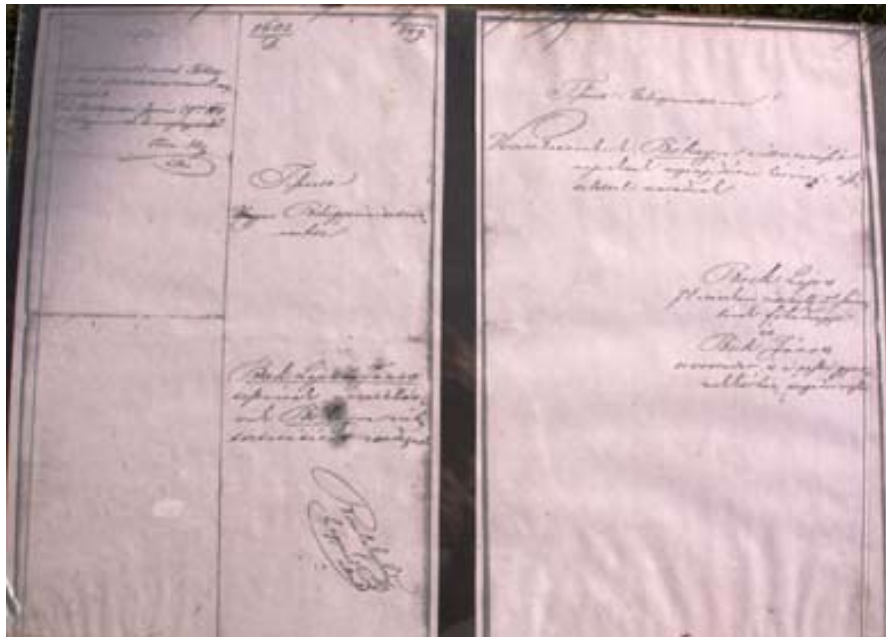

A szepes megyei Iglón a Bock családra vonatkozóan először az iglói római katolikus egyház keresztelési anyakönyveinek I. kötetében, a 10. oldalon találunk adatot: 1636-ban Bok Joannes és Agnetha fiát, Georgiust keresztelték itt meg. (*Kassai Állami Levéltár*)

Az **1617**-i armálisbanszereplőnevekközül János és Kristóf neve az 1636 és 1675 között, Iglón keresztelt gyermekek szülei között többször is olvasható, ami a családi összefüggést erősen valószínűsíti. Az iglói ág.h.evang egyház **1783**-tól vezetett keresztelési-, házassági-, és halálozási anyakönyveiben a Bock név már sűrűn fordul elő és az itt található adatok leszármazási táblázatokban jórészt elő is fordulnak. (*Lőcsei-Levocai Állami Könyvtár I. c. 381383. Kart. 127-128. szám*) A család részletes leszármazási táblázatát lásd:

A Bókay-névre történő magyarosítás iránt Bock Lajos mérnök, utász hadnagy, és öccse Bock János a pesti Szegénygyermekórház segédorvosa nyújtottak be kérvényt 1849. június 14-én a Független Magyar Kormány Belügyminisztériumának, amelyet másnap, 1849. június 15-i keltezéssel a Kossuth kormány belügyminisztere engedélyez. (Országos Levéltár, Geringer Iratok, Közigazgatási Osztály 1849. 13. kútfő, 9. raktári szám)

Később, a Császári és Királyi Katonai Főkörmányzóság általános felhívására Bock-Bókay János, most már a császári kormányzattól kéri magyarosított nevének jóváhagyását illetve engedélyezését, amit azonban a császári kormány belügyminisztere 1850. december 28-i keltezéssel elutasít (Országos Levéltár D.77.20-047/1850 sz., és Fővárosi Levéltár, Pesti

Tanácsi iratok 10473/1850-52)

A kiegyezést követően végül a Magyar Helytartótanács 51396.sz alatt, **1861.** szept. 11-én értesíti Moson vármegyét, hogy a szeptember 8-án kelt, 11999/4080 számú udvari rendelet Bock Lajos, Moson vármegye főmérnökének, és Bock János pesti orvostudornak, nevük „Bókay”-ra leendő átváltoztatását megengedte. Bock-Bókay János azonban hazafiúi megfontolásból nevét élete végéig „I”-vel írta.

Az 1870 –es években, az udvarnak tett orvosi szolgálatai fejében felajánlották neki a nemességet is, azt azonban szintén nem fogadta el, így a **nemességet** végül fiai Bókay Árpád és Bókay Zoltán János kapták. a milleneumi ünnepek keretében . A nemességgel járó címert Igló város és id Bock-Bókay János feleségének családjá, - a szántói Szabó család címeréből állították össze.

AZ EGYENES ÁGI ŐSÖK

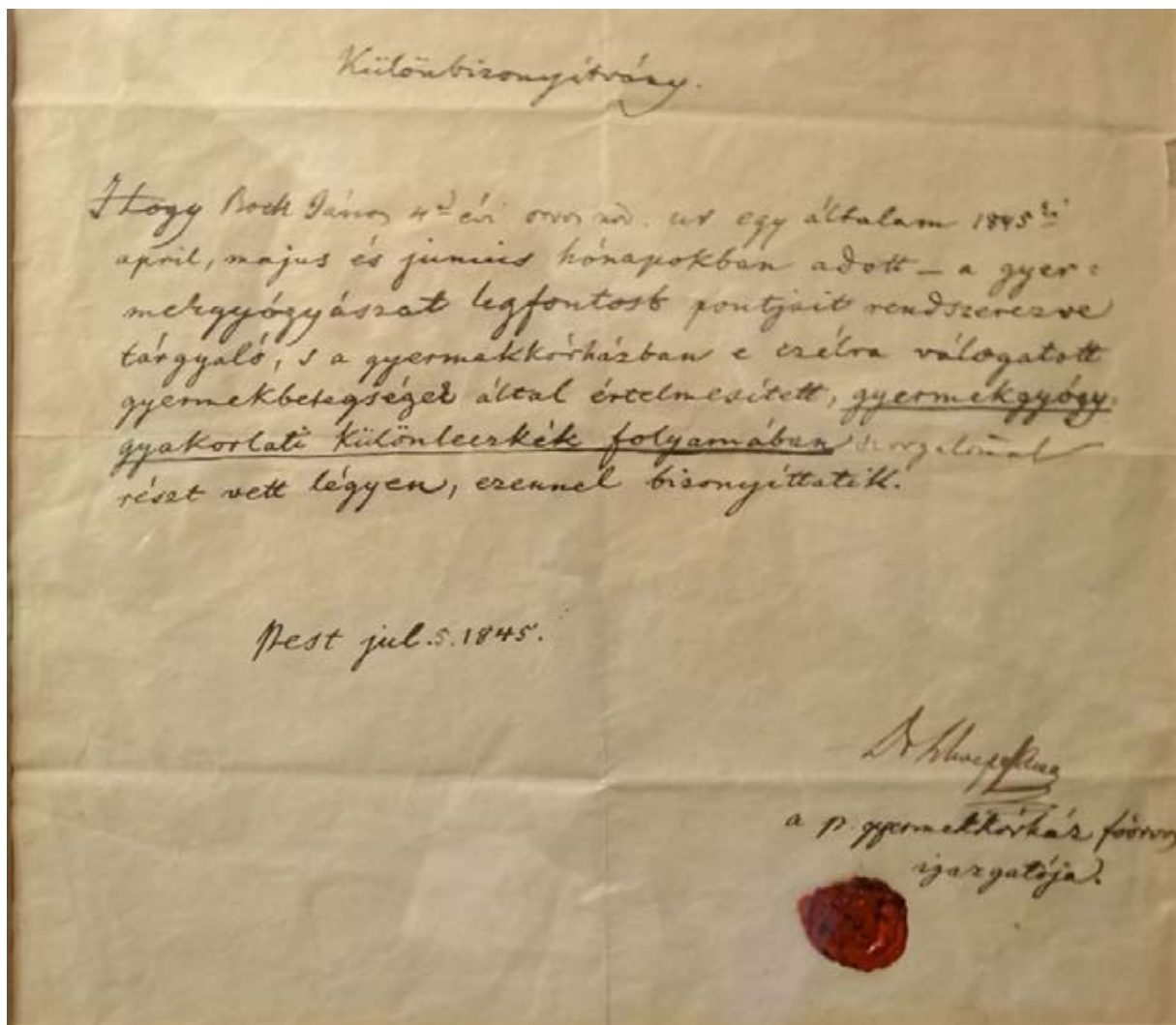
Bock I. János cipésmester volt a XVIII. század elején

Fia **Bock Márton** szintén cipésmester volt, de volt egy vendégfogadója Iglón a „Kék Golyóhoz” a kis Blau Mond nevű hegy tövében. Nagyon vallásos, puritán evangélikus volt,.

Testvére Bock János katonarvos volt, részt vett a Napóleon elleni háborúban, valószínűleg ő az orvos *család első orvos tagja*

Fia, **Bock –Bókay János (ükapám)** bátyjával, Lajossal együtt evangélikus iskolákban, Lőcsén, Eperjesen tanult, majd apja kívánságára egy évig Sárospatakon jogászodott. Innen, bátyjával együtt- apja halála után- gyalog Pestre ment, hogy 1841-ben, régi vágya szerint orvostanhallgatónak iratkozhasson be az egyetemre.

Egyetemi évei alatt diákok oktatásával tartotta fenn magát. Néhány évig a gazdag földbirtokos, Ilkey család házitanítója volt. (Ilkey Sándor 1838-ban rövid ideig a Nemzeti Színház igazgatója)

Bizonyítvány.

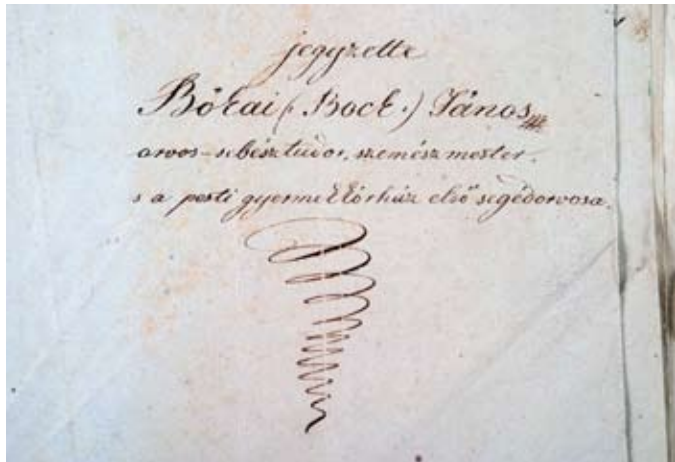
Hogy Krauß János Mr. Orvosdoktor a Kir. egyetemi sebész Kórházban
1847 és 1848^{iki} tanévekben mint tiszteletbeli segéd működött legyen is •
hogy mint olyan nemcsak szegélyezhető nyújtott mindorvosmü művelési
mül, melyek a fennvezett Kórházban betegellátást véghez vitték, hanem
néhány esetben maga is itt állottan műveléssel végleg; - ez alkalmakkor
szinte egy, mint fennvezett működésének minden irányában a legpurzós
szorgalmat, kitartó képességet és diszkrét, közéleti ügyességet tanúsított,
melly nélkül a helyjeleni által alábbinak helye megjelölését nyújt meg.
Pest, július 30. 1848.

Balassa
a szegélyezést
nyújtó orvos

4 évi pesti egyetemi tanulmányok után az utolsó gyakorlati évet Bécsben végezte, ahol Rosas, Lippich, Skoda és Rokitansky előadásait hallgatta. Itt ismerkedett meg Semmelweissel.

Eredetileg sebész szeretett volna lenni, 2 évig mint tiszteletbeli segédorvos Balassa mellett dolgozott, de evangélikus vallása miatt tanársegédi kinevezését Balassa nem tudta elérni, ezért 1847 februárjában mint segédorvos belépett az Ősz utcai (ma VIII. ker Szentkirályi u.) alá költözött Pesti Szegénygyermek kórházba, amelynek akkor vezetője Schöpf Ágoston volt.

Schöpf (Schoepf) – Merei 1836-ban alapította meg első intézményét a „ Mirigykór s elgörbülések gyógyítására az emberi testen, s tagokon” elnevezéssel a mai Dohány utcában.

A gyógyítás mindenkor soká tart, és néhán lehetne ajánlani, hogy a szülők a
elvért, hogy a legfrágább 365 hazatérő próbatételkel elvesszegető, legalább míg
gyermekük nőnek, keressék az labirintusban segítséget. Mirel gyerekek, amúli jobb. —

Gyakorta fejtünk más ezen tárgyat, 's sok ember velünk együtt lá 's jött
U' fogamat jóval felfelfeladja vánszámolat; 's midőn ezt betegünk kösöt 's egy
épes város szersznye alatt elhatározottan kimondhatjuk, eddig talán egyedül jelt-
talán eddig felfelfeladunk belüi érzelmetlen arújuk. —

Fülszólók. 50 pengő forintot alól hánnapoként, senki fel nem véseltet
Egyes esetek kúllódtele szabványok és kívánalmakra sere, még magasabb fizetésnek vés-
nek. A' legelősebb házi eszközökkel ellátott kúllódtelek (egy kúllódtelek számára ne-
számszám) hánnapoként 120 pengő forint fizetésű. A' kúllódtelekben a' többi kúllódtelek némi
sere szabványok; u. m. gyógyítás, ápolgatás, étel ital, mosás 's a' t., melyek is ére-
gyeseknek előre fizetésű. A' kúllódtelekben fűtési kúllódteleket bérmentes levelek által
dívaltatni 's kapthat. —

Önk olyan esetek vállaltunk fel, melyeknek gyógyulást vagy legalább tetemes
abbalra ígérhet. —

Pest, Mart. 1837.

Az orthop. Intézet.
(Dohány utca 378.)

**A' Pesti
orthopaedi Privat - Intézet**
a' Mirigykór 's Elgörbülések
gyógyítására,
az emberi testen 's tagokon.

(Alap. 's igazg. **Schoepf A.** orv. seb. dr., rendk. k. orvos. prof., az orvosi
kar' tanja, a' nagy. tud. társ. lev. tagja 's gyakorló orvos Pesten.)

Minkéltéte ez Intézet a' legelősebb mult éhen létre kapott, felfé Programus
jelent meg. De több lónap' lefolyta alatt a' kúllódtelek kúllódtelek, kúllódtelek
szükségűk és vánszámok pontosabban megértethettek, elöb minsem váni beletett az Inté-
zet betegűkkel megteit, 's az Egesz öly elrendelést kapott, midőnt amak első kúllód-
telek sere előre láni sem reményleni sem lehetett.

E' sorok' ezéja, a' pesti orthop. Intézetnek (mostani elrendelése 's nagyobbítás
szerint, mely ugyan a' szükségűknek és kívánalmuknak még koránt sem felel meg) lá
képet terjeszteti elő, a' kúllódtelek ill' fontos tárgyat midőnt állóbb és helyesebb áll-
telten részeseit, 's szükségűk, kik nem lárnak a' dolgot, talán ezt nem elége igyón
tanulni — függelékűk társ. —

Nem a' betegűk' szaporítása szolgálati kötelességűk' jelen Rajtuk (tudni székessé,
hogy az Intézet tóra helyben székűkűk); hanem a' kúllódtelek, egy lónap' kúllódtelek
midőnt kúllódtelekkel kúllódtelekbe láni, 's nagy részűk bizonyos érdeműkkel belüi
nyugtatótatás, a' midőnt ezéjük, ha kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek
felfé östörűk, az kúllódtelek kúllódtelek, kúllódtelek láni. Egyébként bármint kúllód-
telek és kúllódtelek még a' világ öly tárgyat, mely valón csak rövid idő óta és keres-
telűk kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek, amúli kúllódtelek kúllódtelek kúllód-
telek láni; hogy ez kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek kúllódtelek, az orvosi tudomány

Nyomtatva Lankóczy

Miután az épület 2 évvel később, az 1838-as nagy pesti árvíz kapcsán megsemmisült. Ekkor Schöpf úgy gondolta, hogy most már általános, valamennyi betegséggel foglalkozó gyermekkorházat hoz létre, amelyhez azonban saját anyagi erőforrásai hiányoztak. Ürményi Ferenc koronaőr elnökletével egyesület alakult, és 1839-ben a Pesti Szegénygyermek-Kórház

Egylet segítségével az **Ötpacsirta utca 6-ban (mai Puskin utca)** egy ház 10 szobáját kibérelve általános gyermekkorházat nyitott. A gyermekkorház, amely Párizs, Szentpétervár és Bécs után **Európa 4. gyermekkorháza** volt 12, majd 19 betegágygal, ambulanciával, műtővel, házipatikával, és kórbonctani részleggel működött. Maguk készítették a gyógyszereket és az elhúnyt betegeket felboncolták. (a ház ma is áll, de nem szolgál egészségügyi célokat, a gyermekkorház emlékét a falán emléktábla őrzi).

A rohamosan bővülő tevékenység miatt a kórház gyorsan kinőtte a bérelt helyiségek által kínált lehetőségeket, ezért az egylet úgy határozott, hogy új, önálló épületet kell a kórház céljaira építtetni. A lehetőséget erre többek között az teremtette meg, hogy Kossuth Lajos és Szentkirályi Móric osztálysorsjátékot szervezett, és ennek bevételét – akkori időben tekintélyes összeget a kórház céljaira ajánlották fel.

Az új épületet az Ősz utcában (mai Szentkirályi u. Rákóczi u és Bródy Sándor u közötti szakaszán) építették fel, és 1845. június 14-én a zárókövet József nádor felesége, **Mária Dorottya főherceg asszony** jelenlétében helyezték el. *(Isd. lent, róla nevezték el a Dorottya utcát)*, akinek oroszlánrésze volt az árvízi pusztítás után az új kórház létesítéséhez szükséges anyagi javak előteremtésében. Az eseményen jelen volt leánya Mária, akinek Lipót belga királlyal kötött házasságából született **Stefánia főhercegnő**, *(Rudolf főherceg felesége. Rudolf később öngyilkos lett szerelmével Vetsara Máriával együtt Mayerlingben, Bécs közelében)* lett később, 1883-tól az intézet névadója.

A kórház – Pesti Szegény-Gyermek Kórház néven itt működött **1845-1883**-ig, amíg át nem költözött a **VIII. ker. Gólya u. (1838 tól id. Bókai után - ma Bókay János u.)** – új épületébe, ahol ma is, mint a Semmelweis Egyetem I. számú Gyermekklinikája funkcionál. Működése 38 éve alatt a Schöpf, majd Bókai senior vezetése mellett működő „Ősz utczi” gyermekkórház az európai gyermekgyógyászat úttörői közé tartozott, a kor legjobb színvonalán működő, a többi vezető európai gyermekintézménnyel egyenrangú tevékenységet fejtett ki.

Schöpf a **szabadságharc kitörése után** katonaeorvos lesz. Bock-Bókay János is fel kívánta ajánlani szolgálatait a honvédségnek, de Balassa és Markusovszky tanácsára és kérésére a kórház érdekében, végül Pesten marad. **Nemzetőr tiszt lesz**, felesége élete végéig nagy becsben őrizte nemzetőri egyenruháját, csákóját, oldalfegyverét.

Ebben az időben a Pesti Szegénygyermek kórházban (Ősz u. 4.) lakott, a sajnos azóta lebontott , szabályos négyszöget képező Szentkirály utcai épület első emeletén voltak a kórtermek.

A földszinti bérlakásokban főleg a Nemzeti Színház színészei laktak, mint Szentpéteri Zsigmond és Szerdahelyi Kálmán, valamint egy Rappel nevű órásmester. A ház tágas udvarában, a kertültetvények mögött a hátsó földszintes traktusban egyetemisták, főleg szepességiek laktak.

1849 elején Schöpf a magyar szabadságharc megsegítésére alakult olasz légió önkéntes tábori főorvosa lett, a **kórházat akkori segédorvosára, Bock Jánosra bízta**. Schöpf Mérei Ágoston a szabadságharc végén Kossuth-tal Törökországba távozott, majd Párizson keresztül Manchesterbe ment. Itt szintén alapított egy gyermekkórházat, majd később itt, Manchesterben halt meg.

1849 május 3-án a magyar hadsereg megjelent Budavár előtt a Gellért hegyen és onnan, valamint a Naphegyről támadta a várat, mire a várat védő Hentzi osztrák tábornok bosszúból a békés Pestet kezdte bombázni. Tekintettel arra, hogy a lövedékek az Ősz u és Rákóczi út sarkán lévő híres Mátyás kávéházat is elérték, Bock a kórházat átmenetileg 1849 május 3-21 között az ágyúk hatótávolságától távolabbra, a Városliget egyik kertes házába költöztette. A kórházi ágyak száma 12-re csökkent, Bock János saját zsebéből fizeti a kórház konyhai kiadásait és maga fizeti segédorvosát is.

1849-ben, amikor kinevezik kórházigazgató-helyettesé, a kórházból az **Újvilág u. 1- be (mai V. Semmelweis utca) az Ilkey házba költözik**, a III. emeleti 3 udvari szobás lakásba. *(Ezekről az időkről később idősebbik fia Prof Bókay Árpád ír részletesen könyvében)*

1849. V. 21. Budavárat a magyar seregek beveszik., másnap Schöpf Ágoston és Bock János illetve bátyja Bock Lajos egyazon kérvényen kérik nevük magyarosítását.

(Bock Lajos a Lánchíd építésében is részt vett mérnök, korábban Győr vármegye főmérnöke. Budavár ostrománál főhadnaggyá léptették elő, a 7. utászkar zászlóalj 2. századának volt a tisztje. Később a debreceni csatában az oroszok elfogták és átadták az osztrákoknak. Majd Mosonba internálták)

Bock János barátja, **Jókai Mór ötlete és tanácsa alapján magyarosította nevét Bókayra**, „y”-nal, de azt soha nem használta, a bécsi kormány megtagadásának jelképeként **nevét, élete végéig „i”-vel írta.**

1851-ben a Nemzeti Színház orvosa lett, amely tisztséget 22 éven keresztül töltötte be, egészen 1872-ig.

1852. II. 15. A Szegénygyermek Kórház Egylet Közgyűlése, (amelyben ott találjuk Deák Ferencet, Jókai Mórt, Markusovszky Lajost, Podmaniczky Frigyeszt, Rottenbiller Lipótot, és a szabadságharc bukásáig Kossuth Lajost is) igazgató főorvossá nevezi ki.

1853-ban megismerkedik Szabó Judittal Jókai Mór másodfokú unokatestvérével, és megkéri a kezét. Vita a Szabó családban, hozzá lehet-e adni egy nemes lányt egy nem nemes emberhez. A vitát dr Halász Géza, Pest megye főorvosa dönti el azzal, hogy Balassa után Bókay a legismertebb és legkeresettebb orvos.

1855. V. 5. Esküvő a Kálvin téri református templomban.

1856. VIII. 15. születik első fia, akit először Oszkárnak akarnak nevezni, Jókai azonban ezt magyartalannak találja, és ő javasolja az Árpád nevet. (Későbbi kolozsvári belgyógyász, majd budapesti gyógyszerész professzor, nyugdíjba vonulása után pestlőrinci lokálpatrióta. Az általa ott létesített telepet Bókay telepnek nevezik, Lőrincen ma is utca, iskola van elnevezve Bókay Árpádról)

1858. Mint első lakók költöznek át az un. Zrinyi házba (mai Astória szálló helyén) a lőcsei Fabritius tanácsnok (Jókai Mór: „ Lőcsei fehér asszony” Fabritius városbíró leszármazottja) házába. Ez volt akkor a 3. háromemeletes pesti ház, benne egy ötszobás lakás. Többi lakók: a Fabritius család, Vachott Sándor költő, író, Kossuth volt titkára, Lisunay Kálmán a Petőfit utánzó vad költő, Hollósy Kornélia a Nemzeti Színház koloratúr énekesnője, a „nemzet csalogánya”, és Érküvy Adolf országgyűlési tag, közgazdasági író.

Nagyon szereti a zenét, az apjától örökölt harmóniumon játszik, gyermekkorában diák zenekarban. Spinetten is játszik. Ünnepeken apja családi körben luterános csorálokat énekelt. Rendszeres látogatója a Nemzeti Múzeum nagytermében az Erkel Ferenc által rendezett Filharmonikus Matinékon.

1858. IV. 19. megszületik második fia, János, aki később utódja lesz.

1859. IX. 19. 22 éves korában váratlanul meghal Hegedűs Lajosné, Bodenburg Lina színésznő és énekesnő, a „Népdalok fülemüléje”. Fiát Lajuskát Bókayék magukhoz veszik. Diphthériát kap, Bókai kikezeli, de röviddel utána postdiphthériás bénulásokba belehal. (Jókai: Életemből II. kötet: „Egy család drámája” c. novella)

1860. Emlékgyűrűt kap Szentpétery Zsigmond a híres színész (Nemzeti Színház) özvegyétől. Gyémántgyűrű, fiúágon öröklődik.

Az alkoholistává vált, nincstelenné vált színészt Bókai haláláig támogatta. Felekyné, Munkácsy Flóra (a Nemzeti Színház szerelmes hősnője) Bókayval kezelteti gyermekeit.

1861. I.1. a Nemzeti Színház színészeinek újról alírási üdvözlése.

1861. IX. 11. A „Bókay” név viselését végre hivatalosan is engedélyezik. (Lsd családtörténet)

-Bókai gyermekeit a Múzeum kávéház házában lakó Udvarhelyi Sándor, a kitűnő színész, U. Miklós fia sétáltatja.

Elindítják Semmelweis-sel az Orvosi Hetilap Nő-és Gyermekgyógyászat mellékletét.

1865. VII. 21. Semmelweis döbbenetes felolvasása a kari ülésen, ahol a mindig összeférhetetlen, nehezen kezelhető ember zavartan viselkedett, a „bábaesküt olvasta fel”. 19 évvel fiatalabb felesége, aki soha nem ismerte fel/el férje zsenialitását szintén férje zavartságára panaszkodik Bókainak, akikkel családirag jóbán vannak Végül Bókai és Wagner professzorok tartanak Semmelweis felett konzíliumot, elmebetegnek nyilvánítják, az orvosi szakvéleményhez szükséges adatok nagy részét a feleségtől kapják. Ráveszik Semmelweist, hogy menjen „pihenni”, majd Bókai Bécsbe kíséri egy elmegyógyintézetbe. Itt az öntörvényű szangvinikus Semmelweis ellenáll, kényszerzubbonyt húznak rá, majd belehal sérüléseibe. A hivatalos verziót, hogy S. boncolás közben megvágta magát, vérmérgezést kapott, és így halt meg, az egy évszázaddal később nyilvánosságra hozott

boncolási iratok egyértelműen cáfolják, és súlyos bántalmazásra utalnak. Bár Bókai a valóságot nem tudhatta, hiszen ezt előle is eltírták, Semmelweis halála miatt élete végéig lelkiismeret furdalása van.

1865. Jókai vért hányt. B-t hívják konzíliumba, aki jeget rendelt, sőt nyeletett vele, hanyatt fektette, és megtiltotta a beszédet.

1867. VI. 27. A tanári kar rendkívüli fizetésre terjeszti fel.

1867. Meghívják az 1858-ban megindult, híres „**Jahrbuch für Kinderheilkunde**” folyóirat szerkesztőbizottságába.

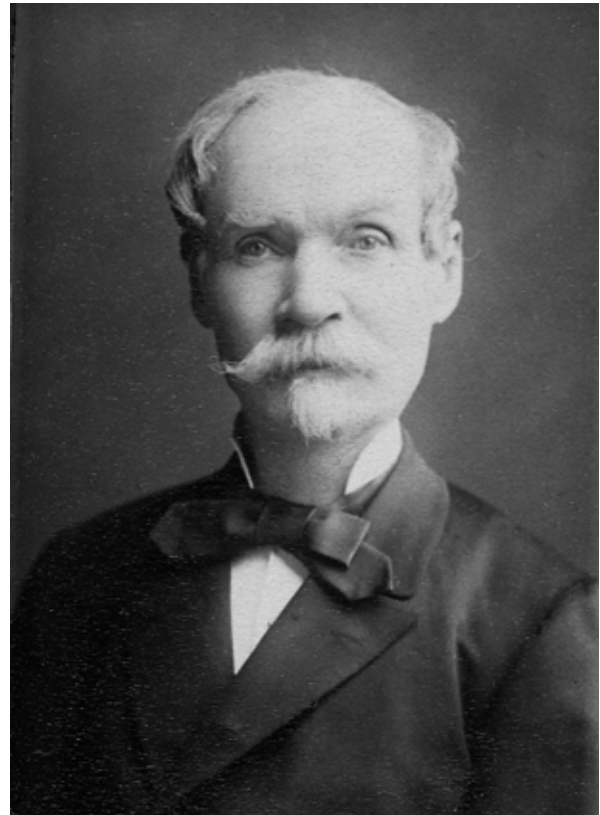
1867. X. 12. Felterjesztik. **rendkívüli egyetemi tanári címre**, amelyet Ferenc József Párizsban hagy jóvá.

1869. Balassa János halála után a királynő Bókait választja **Mária Valéria főhercegnő orvosául.**

1869. VIII. 17. A királynő Salzburgon keresztül Valéria főhercegnővel együtt Ischlbe érkezik, Őfensége által vacsorára hívják.

1869. X. 14. Megválasztják az **Orvosegyesület elnökének** a lelépő Kovács Sebestyén után.

1870. 6000 kr-ért megveszi a **Múzeum u. 9.** sz. telkét (Málnay ház szomszéd)

1870. VIII.2. Pest Város Tanácsa 24500/1203 sz. alatt jóváhagyja az Ybl Miklós által készített házépítési tervet. (Főv. Levéltár)

1871. –ben kezdték építeni a **Múzeum u. 9-et.** a háromemeletes ház 132.000 Ft-ba került, amelynek egy részére B. jelzálogkölcönt vett fel. A mellékhelységeken kívül a házban 51 lakószoba és egy istálló volt található.

1872. X. 1-én Pest Város Tanácsa megadja a használatba vételi engedélyt. **A család beköltözik a Nemzeti Múzeum tőszomszédságában levő Múzeum u. 9- be,** amelyet Bókay palotának neveznek. A ház berendezését Ybl tanácsára részben a híres Bernstein bútorosnál rendelték meg.

A ház lakói: Verebély László apja, Gedeon huszárkapitány, Horváth Árpád egyetemi tanár, Petőfiné 2. férje(?), Kozma Ferenc, Greguss János valamint Lotz Károly (műterem)

1872. I. 20. A király „**királyi tanácsosi**” címet adományoz Bókainak

1872. III. 8. A **Közegészségügyi Bizottság elnökének** választja

1872. III. 21. Az **Országos Evangélikus Árva Egylet választmányi tagnak** választja.

1873. I. 23. **Érdemeire való tekintettel az Egyetemi tanács „ad personam” a gyermekgyógyászat nyilvános egyetemi tanárrá választja.** *Ezzel a kontinensen elsőként kap a gyermekgyógyászat tanszéki jelleget!*

1875. József főherceg beteg fiához hívják Alcsútra. Emléül a később kapott, máig őrzött, veretes ládika,

1876. III. 31. Dr. Hirschler Ignác benyújtja az akadémiai tagságra való javaslatát. A 2/3-os többséghez 2 szavazat hiányzott, elutasították, B. több kísérletbe nem egyezett bele.

1876. Rheumás kezd lenni.

1877. VI. 17. A kórház Egylet közgyűlése határozatban mondja ki a mielőbbi kórházépítés szükségességét. B. 1000.-Ft-tal járul hozzá az építéshez.

1877. Az Országos Közegészségügyi Tanács tagjává választják.

1879. Kolbenheyer Ferenc neves építész benyújtja az új gyermekkórház, B. részletes igazgatói programja szerint készült tervrajzát és költségvetését, amit a választmány elfogad. Az új kórházépület alapozását 1871. július 17-én kezdik meg.

1883. június 10-i közgyűlést már az új kórházi épület nagy gyűléstermében tartják meg.

1883-ban megbetegszik mellhártyagyulladásban (tbc?)

1883. IX. 17. Megnyílik az új Stefánia Gyermekkórház a kor legmodernebb követelményeinek megfelelően, 148 ágygal.

1884. I. 20. A gyermekkórház új épületének befejezése alkalmából **III. osztályú Vaskorona Rend kitüntetését kap.** **1884. II.** Amikor az új kórházat bemutatja a tisztifőorvosnak, a kertben megcsúszik, lábát megüti, a seb elfertőződik, A tályogot felnyitják, de végül sepsis alakul ki, és **1884. október 20-án veseelégtelenség következtében meghal.**

Bókay János junior, dédapám, 27 évesen az egylet felkérésére elvállalja apja után a kórház vezetését., 1885- től véglegesen kinevezik igazgató főorvossá.

Bókay János, egyetemi rendkívüli tanár, a kórház igazgató főorvosa

Bókay 1892-től egyetemi rendkívüli tanárnak nevezik ki..

1899-ben a **Párizsi Gyermekorvos Társaság levelező taggá** választja.

Ugyanezen évben röntgen laboratórium nyílik meg a kórházban. (Röntgen a nevéhez fűződő eljárást 1895-ben találta fel, és a következő évben mutatta be az első, emberi csontokról készült felvételeit. Így a Stefánia gyermekkórház röntgen laboratóriuma az egyik legelső volt Magyarországon, az egyetem fakultása csak 8 évvel később, 1907-ben létesített röntgen laboratóriumot!)

Külön feladata volt az intézménynek a himlő elleni védőoltás, az **Országos Központi Védhimlőoltó Intézet**nek, amely a gyermekkórházon belül működött, szintén Bókay János jun. volt az igazgatója, oltóorvos **Hainiss Géza** egyetemi docens (későbbi klinika igazgató) illetve **Preisich Kornél** segédorvos.

Akkoriban a magyar orvostudomány jeles képviselői közül számosan dolgoztak a Stefánia gyermekkórházban. **Korányi Sándor**, a magyar belgyógyászat talán legjelentősebb személyisége ideggyógyászati szakrendelést és konzultációt tartott a gyermekkórházban.

A gyermeksebészeti feladatokat **Verebély László** látta el, kinek már édesapja is jelentős személyiség volt és leszármazottai generációkon keresztül magas szinten művelték és művelik a sebészetet, illetve gyermeksebészetet. A Verebély család rokonságba is került a Bókayakkal, a két Verebély testvér két Bókay lányt vett el feleségül. Itt dolgozott **Heim Pál** is , aki Bókay halála után egészen rövid ideig, haláláig a kórház igazgatója is volt.

1901-től nyilvános, rendes egyetemi tanár, egy immáron létező gyermekgyógyászat tanszéken. (Az egyetemi gyermekklinika, benne a tanterem külön épületben létesül- ma Bókay J. u. 54.)

1909- ben a XVI. **Nemzetközi Orvoscongresszus Budapesten** tartja ülését,. A bevezető elnöki megnyitót Bókay tartotta, és itt elmondott beszéde hatására alakult meg egy évvel később Párizsban a **Nemzetközi Gyermekorvos Társaság**

Bókay és a diftéria.

A diftériát mint betegséget feltehetően már az ókorban is ismerték. I.u az első évszázadban, Arateus, Galenus, és Aetius munkáiból ilyen kórképre utaló leírásokat lehet olvasni. A XVIII. században már felismerték két főbb megjelenési formáját, a torokdiftériát, illetve a gége diftériát (croup laryngis)

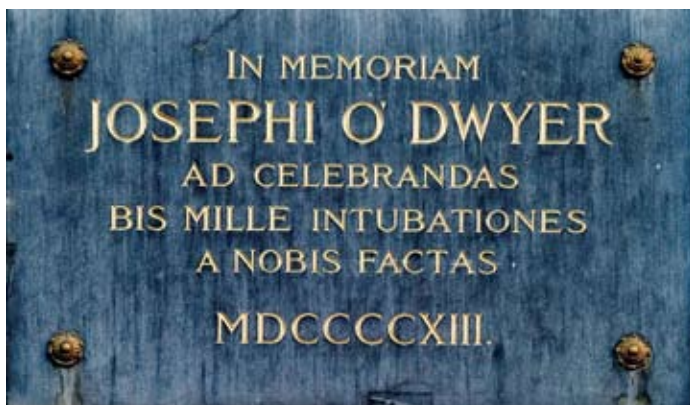
Tudományos igénnyel először Bretonneau írta le, ai Franciaországban, Tour városában 1818-1820 közötti járvány kapcsán úgy gondolta, hogy a közösen használt poharak és egyéb eszközök által terjed. Miután észrevette, hogy a halált a beszűkült légutak miatti fulladás okozza, légcsőmetszéssel próbálkozott, de mindkét beteg, akinél végrehajtotta a légcsőmetszést, meghalt. Ezután kutyákon gyakorolt, és 1825-ben egy erősen fulladó kislányon történt meg az első sikeres légcsőmetszés.

(a diftéria végigkísérte Bókay jun. életét, hiszen apja örökbe fogadott gyermeke ebbe halt meg röviddel örökbe fogadása után, majd unokája (apám) is diftériát kapott kisgyermek korában. Nagyapja ugyan kikezelte, de utána jelentősen meghízott, végig kövér gyermek volt)

Még 1891-ben, Bókay jun. idején is negyedévente átlagosan 40-60 diftériás beteget vettek fel, de ezek közül legfeljebb 10 hagyta el élve a kórházat. Ebben az időben a torokdiftériában megbetegedettek közül 25-30% meghalt, a gégediftériának pedig 90% volt a halálozása.

1890 augusztusában Magyarországon először Bókay végzett intubációt egy diftériás gyereknél. Az eljárás O'Dwyer amerikai orvos 1885-ben bevezetett, és a légcsőmetszést helyettesítő technikáján alapult. Ő fémből (kezdetben bronzból, később nikkel ötvözetből), a gége alakját

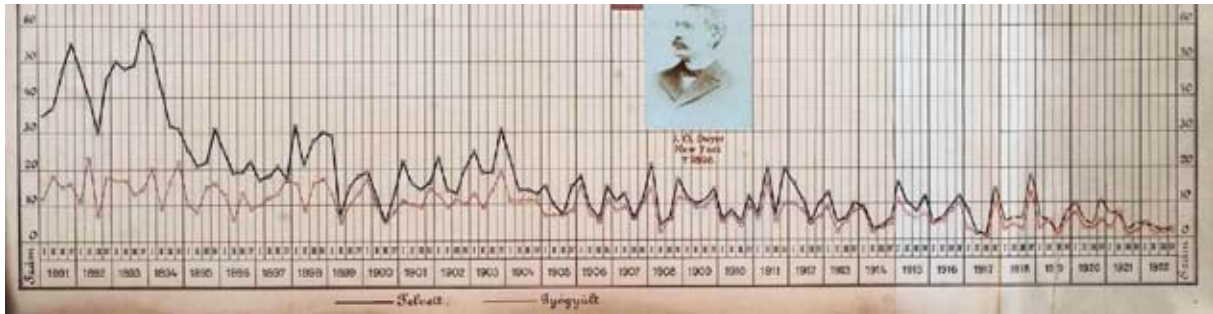
utánzó, különböző nagyságú csöveket készített, ezeket a gégébe helyezte, és rögzítette. Bókay és munkatársai nagy gyakorlatot szereztek ezzel a technikával, és 1913-ban már egy márványtáblát helyeztek el a klinika diftéria pavilonjának falán (ma veseosztály), a kétezredik beavatkozás alkalmával. A tábla ma is látható.

Az intubációs készlet és egy diftériás álhártya a klinika múzeumából, illetve a 2000. intubációt megörökítő emléktábla a mai vese osztály pavilonjának falán

A másik lényeges orvosi felfedezés a diftéria elleni védősavó volt, amelyért 1901-ben Behring az első orvosi Nobel díjat kapta. . Megállapította, hogy a diftéria baktériumok toxint termelnek, és ez okozza a súlyos szervi károsodásokat. Megfigyelte, hogy ezt a mérget kísérleti állatoknak beadva, azok ellenanyagot termelnek. Lovakban kezdték el az ellensavó

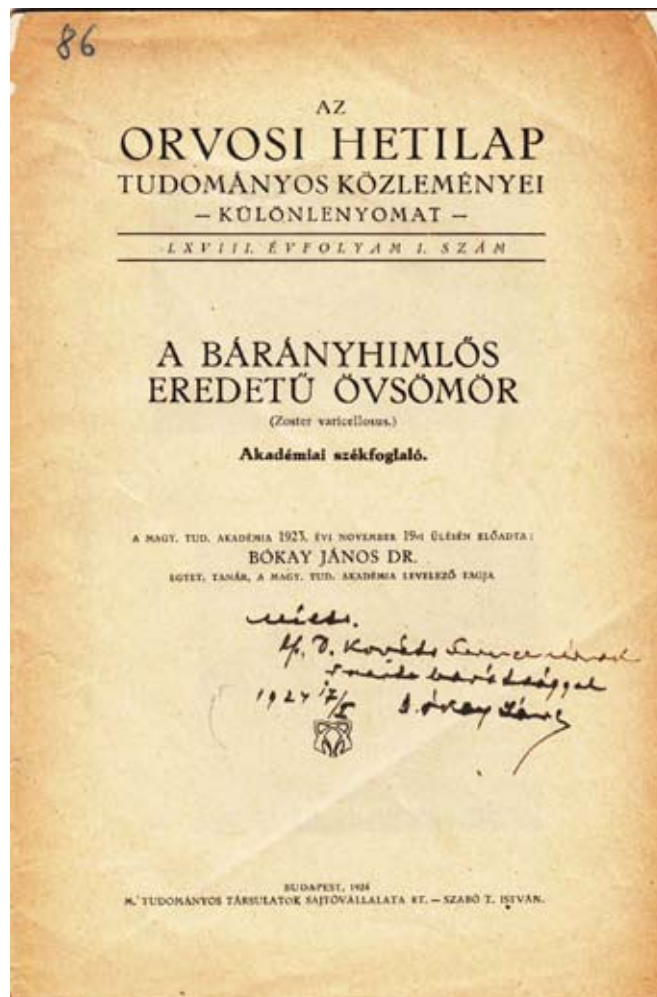
előállítását, amelyet azután diftériában megbetegedett embereknek adtak be. Bókay folyamatos kapcsolatot tartott Behringgel, és elsőként szerezte be, és alkalmazta Magyarországon a gyógsavót, amely a passzív immunizálás első klinikai alkalmazása volt. A Behring által küldött és dedikált fénykép azóta is a klinika könyvtárának falán van. A légcsőmetszés, majd az intubáció, illetve a savó alkalmazása jelentősen javította a diftériás betegek kilátásait, erről a harminc éves küzdelemről számolt be 1922-ben Bókay nagy visszhangot kiváltott előadásában.

Bókaynak **mintegy kétszáz tanulmánya** jelent meg nemcsak magyar, hanem német, francia, angol és olasz nyelven is. Vezetése alatt a klinika nemzetközi hírnevet szerzett, Európa és a világ élvonalában volt. Bókay János Jun. eljutott az **akadémiai tagságig** is, ahova apja nem juthatott el, mert leszavazták.

A nemzetközi hírnévre szert tett klinikát számos külföldi tudós látogatta, legtöbbjük fényképe még ma is a klinika falát díszíti.

Talán a legfontosabb felfedezése, hogy megfigyelte, és leírta a **báránymimlő, és az övsömör közötti rokonságot**, abban az időben, amikor a vírusokat még nem fedezték fel. 1924-ben akadémiai székfoglalójának ez volt a témája

Ezt a felfedezést még az 1980-as években is megemlítette Bókay nevével együtt a gyermekorvosok bibliája, az amerikai Nelson –féle gyermekgyógyászat tankönyv.

Orvostörténeti tanulmányokat is írt, pl a Magyarországon feltárt bronzkori anyag és üveg szopóedényekről, feltételezve, hogy azok a cumisüveg elődei, és azokból szívták az állati tejet a csecsemők.

Híres volt szelídségéről. Diákok soha nem buktatott Egy anekdota szerint egyik diákjának, aki már végképp tudott semmit, azt mondta: „Azért, amit maga nyújtott kolléga, egyszer már majdnem megbuktattam valakit!„
Szeretett oktatni, előadásai élvezetesek voltak.

A munkájának élt, ünnepnapokon is bejárt a kórházba, szintén legendás mondása volt: Végre nincs más dolgunk, nem kell elsietnünk a vizitet”

Nem volt magánélete, talán ez volt az oka, hogy szép **felesége elvált tőle**, és hozzáment Ábrányi Kornél újságíróhoz, Ábrányi Emil zeneszerző testvéréhez. A válás a család emlékezetében úgy él, hogy harag nélkül zajlott, a gyermekek anyjukkal maradtak, de a barátság megmaradt, Bókay vasárnaponként Ábrányiékkel ebédelt.

Szabdkömvés volt , a Pátria páholy tagja, de az ott kifejtett tevékenységért, mint a szabdkömvésséget általánosságban titokzatos mítosz lengi körül, sokat nem tudni róla. *Bátyja, Bókay Árpád, a korábbi kolozsvári belgyógyász, majd budapesti gyógyszeratan professzor szintén szabdkömvés, 1915-től, haláláig a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy nagymestere Ő volt a szabdkömvésség 1920-as betiltását megelőzően az „utolsó békebeli magyar nagymester”.*

Bókay János szabdkömvés jelvényei

Bókay jun-nak az orvostudományon kívül még egy szerelme volt, a **muzsika**. Zenél, zenét szerez. Kottái megjelentek, vegyes karra írt műveit, dalait hangversenyeken adták elő.

1922. megalakul a **Budapesti Orvosok Kamarazenekar egyesülete, amelynek Bókay az elnöke.**

1925-ban hangversenyt rendeznek a keresőképtelen orvosok javára, Bókay 3, megzenésített Heine versét adják elő.

Szoros **barátság fűzi Dohnányi Ernőhöz**, D. dalokat is komponál neki

Tanulmányt írt az orvosi és zenei képesség összefüggéseiről, Mozart halálának okáról, Beethoven fülbajjáról, összehasonlította a nagy zeneszerzők, Haydn, Beethoven és Schubert koponya méreteit.

1927. A német Gyermekorvos Társaság, a **Deutsche Gesellschaft für Kinderheilkunde 38. összejuvetelét Bókay tiszteletére, 70. születésnapja alkalmából Budapesten rendezi meg.**

1929. A Magyar Királyi Orvosegyesület tiszteletbeli taggá választja . **Nyugdíjba** vonul

Tanszéki utódlását, a visszavonulás problémáját, vívódásait később fia írja meg „**Az Utód**” című színdarabjában . **1937-ben hal meg**, hagyatéka 5 pengő, és néhány jó kép.

A valahai Gólya, ma Bókay János utcában álló valaha Stefánia Gyermekkórházban, ami ma a Semmelweis Egyetem I. sz. Gyermekklinikája - családunk több generációja dolgozott.

Az utca eredeti nevét szimbolizáló gólya a mai Bókay János u. 34. homlokzatán, illetve a klinika épülete 2013-ban

Az alapító id. Bókai után fia 40 évig vezette a klinikát, mindkettőjük szobra a klinika kertben áll

Bókay Zoltán (1885-1955)

Rajtuk kívül **Bókay Zoltán (1885-1955)** is a klinika prominens tagja volt.

Ifj. Bókay János unokaöccseként (Testvérének, Bókay Árpád gyógyszeratan professzornak a fia) **1909- től dolgozott a klinikán.** 1921.től adjunktusként, majd később docensként)

1912-ben társszerzője a Bókay János jun és Flesch Ármin által írt **gyermekgyógyászati tankönyvnek**, amely több kiadást ért meg.

Szabadkőműves, apjával, és nagybátyjával Bókay Jánossal együtt a Pátria páholy tagja.

1929-ben, amikor Bókay János jun. a klinikáról nyugdíjba vonul (a gyermekkórházat, amely a Stefánia Egylet tulajdona volt, továbbra is igazgatta) tanszéki utódja Heim Pál lesz, aki azonban igen rövid időn belül meghal. Aránylag hosszú interregnum következik, amelynek során az akkor már címzetes egyetemi tanári rangban lévő Bókay Zoltán látja el a klinika vezetésének feladatát. Megpályázza a tanszéket, amelyet azonban nem ő, hanem a rangidős Hainiss Elemér kap meg.

1930-ban Bókay Zoltán a **Debreceni Egyetem Gyermekklinikájának igazgatója** lesz, amelyet **1949-ig, nyugdíjazásáig** vezet mint tanszékvezető egyetemi tanár.

Utána visszajön Pestre, nyugdíjasként a IX. kerületi poliklinikán dolgozik. A IX. kerületi Lónyay utca 17- ben él haláláig, amelyet „Bókay házként” is emlegettek.

Társbérője, egyben unokahúga (anyja Bókay Nadine, B.Zoltán testvére) **Verebély Erzsébet** szintén a gyermekklinikán dolgozott, mint a belosztály legendás főnővére.

(Engem gyerekként még gyógyított. „könnyű” halála volt, brizsezés közben, amikor „asztal” volt, kiment a mellékhelységre, de nem jött többet vissza, halálát infarktus okozta).

Magam mint az 5. generáció képviselője, 1984- 2000-ig a klinika csecsemő-kisdedosztályának voltam a vezetője.

Bókay János író, műfordító (1892-1961)

Bókay János író, műfordító (1892-1961) – nagyapám – más életsílust alakított ki. Gyermek és fiatalkorát meghatározta az a kettősség, amit otthon látott. Szülei elváltak, és bár hatott rá apja példája, mégis elsősorban nevelőapja az író, újságíró, szerkesztő **nevelőapja Ábrányi Kornél** bohém, nagyvilági élete határozta meg az életét.

Korán elkezdett verseket, majd prózát is írni. Alig valamivel az érettségi után jelent meg első verseskötete, a „**Bohóc-sipka**”, amelyről Ady Endre írt méltatást.

18 éves volt, amikor megismerkedett nagyanyámmal, aki akkor mindössze 16 éves volt. A család kiküldte **Oxfordba** tanulni, hátha elfelejti. Nem így történt, hazatérése után elvette feleségül az akkor már 18 éves nagyanyámat.

Bókay János (1892-1961)

Az oxfordi évekből azonban regény született – **Herceg Durravardny és társai** címmel. Bár ledoktorált államtudományokból, doktori címét soha nem használta.

1914-17 között a Városházán székesfővárosi tanügyi referensként dolgozik.

1917- ben megszületik fia János, édesapám.

1918-1929-ig az Atheneum Irodalmi RT lektora és irodalmi tanácsadója Heltai Jenő alatt.

1929-től-1933-ig a miniszterelnökségen sajtóelőadó

Ebben az időben a divatos VI. kerületi Benczúr utcai villában éltek

Ő fedezi fel, és indítja el pályafutását **Tolnay Klárit**, aki felesége révén közvetlen rokoni kapcsolatban áll a családdal, évekig náluk lakik a villában.

Az irodalmi közéletben számos vezető pozíciót tölt be, **1934-1938-ig a Budapesti Hírlap felelős szerkesztője, majd főszerkesztő, 1929-1932-ig a Pen Klub titkára (amikor Heltai Jenő az elnök, és Kosztolányi Dezső a főtítkár)**, a **1938-1946** között a **Révai Könyvkiadó ügyvezető, majd vezérigazgatója, 1935-ben a Petőfi Társaság tagja ..**

A regények (**Mario, Karosszék, Julika a fiúk barátja, Megvédtem egy asszonyt**), és novelláskötetek (**Láz, A balek**) mellett elsősorban a színdarabok hozták számára a sikert. Gyakorlatilag évente mutatják be egy-egy új színdarabját, van, hogy két budapesti színház egyszerre játssza egy-egy darabját táblás házzal, (**Megvédtem egy asszonyt 1936, Szakíts helyettem 1937, A rossz asszony 1938, Ragaszkodom a szerelemhez 1938, Feleség 1939, Az első szerelem 1940, Négy asszonyt szeretek 1940, Hazudj nekem 1941, Az utód 1942**), amelyeket a kor legnagyobb színészei – Jászai Mari, Jávor Pál, Uray Tivadar, Csontos Gyula, Bajor Gizi, Mezey Mária, Somlay Artúr) stb. játszanak. Darabjait Európa több országában játsszák. Közben regényeket is fordít. (összesen 36 regény fordítása jelent meg)

Igazi nagyvilági életet él, híres társalgó, a társasági élet középpontja, kártyázik, lóversenyeznek. Láncdohányos, napi 80-100 szál cigarettát szív, általában kettő ég egyszerre a hamutartóban. Jobb csuklója béna, a cigarettát ballal fogja. Sok pénzt keres, de el is költi.

Sokat utaznak, a család a nyarakat Ausztria, Olaszország divatos helyein tölti.

Híres futó kalandjairól, de felesége mindvégig kitart mellette, isteníti. Este beszámol neki napi élményeiről, felolvassa, amit aznap írt., a feleség pedig áradozik- „remek, nagyszerű **Jancsikám!**”
Családi anekdota: Egy éjszaka felébredve hallja, ahogy a feleség beszél: „remek, nagyszerű Jancsikám! „

A Bóky család (középen apám), 1930 körül Almádiban a „Lovas” Villában. Háttérben a vendéglátó Lovas család.

1940. Vojnits díjat kap az Akadémiától a „ Feleség” című darabjáért, és **megválasztják a Kisfaludy Társaság tagjának**

1941-ben a Magyar Színpadi Szerzők Egyesületének alelnöke

1941-1942-ig a Vígszínház dramaturgiai igazgatója, mellette kormányfőtanácsos

A **II világháború idején** Budapest ostroma előtt Budára, anyja lakásába mennek, magával viszi, és ott bújtatja barátait, Roboz Imrét a Vígszínház korábbi igazgatóját, és Tamási Áront. Vakon hisz abban, hogy Pest az oroszoké, Buda az Amerikaiaké lesz. Később Bajor Gizi villájába menekülnek. Az ostrom után fia hozza vissza őket Pestre csónakon. A csónakot Gobbi Hilda szerzi.

1944 elején lemond választott tisztségeiről, majd 1946-ban megválnak a Révai Testvérek Irodalmi Intézeténél betöltött állásától.

A **felszabadulás után** igazolják, de a **levegő megfagy körülötte**. „Polgári” szerzőnek minősítik, darabjait nem játsszák többé, könyveit nem adják ki.

Kiköltöztetik Benczúr utcai villájából, mert arra az egyik követségnek volt szüksége. **Két** tanácsi bérlakást kap érte, egy 100 nm-et az V. Gerlóczy utcában, ahol később fia lakik a családjával, és egy kis 40 nm körüli, egy szoba hallos lakást et a mai Deák téri metrómegálló mellett az iskolával szemben az **V. ker. Sütő u. 2.** IV. emeletén. Itt lakik később haláláig. A család biztatja, hogy írjon, de ő **depressziós**, nem tud az íróasztalnak dolgozni, neki közönség, olvasó kellett. Megélhetését az **evangélikus egyháznál** vállalt **tisztviselői** állásból fedezi, **Zsoltárokat fordít, illetve egy-egy regényt** (Walter Scott Waverley, Knut Hamsun: Éhség.)

A fordulat **1958**-ban a konszolidáció jegyében történik meg. Kiadják a „**Bohémek és Pillangók**” című zenei tárgyú regényét. Ez Puccini életrajza, akivel korábban személyes, jó ismeretségben volt. Ez végre meghozza a várva várt sikert, egymás után tíz kiadást ér meg, hat nyelvre (német, szlovén, bolgár, litván, lengyel) is lefordítják. Ezt követően néhány évvel kiadják második zenei tárgyú regényét a „**Egy rózsaszál szebben beszél**” címmel, ami Kacsóh Pongrác életrajzi regénye.

A megkeresett pénzből már betegen – a dohányzástól súlyos tüdőtágulása van- **1961-ben nosztalgia kőrútra indul**, felkeresi azokat a helyeket, ahol fiatal korában, ünnepelt művészként járt, színházakkal, kiadókkal tárgyal. Hazatérve számos új története van, de ami túltengő életkedvén látszik, az csak a halál előtti euphoria. Még el tud búcsúzni feleségétől és fiától, utolsó szavaival azt kéri, hogy ne hagyják elfeledni, mint író. Majd „segíts, megfulladok, itt a halál, szervusztok” mondattal **1961-ben befejezi az életet.**

Nagyanyám hosszan túlélte nagyapámat, megérte dédunokái születését is, 88 éves korában, 1986-ban halt meg.

Nagymamám, Mészöly Ilona

Dédapám Prof. Bókay János jun., nagyapám Bókay János író, és apám Bókay János nőgyógyász főorvos fiatal korában

Dr. Bókay János nőgyógyász főorvos (1917-1991)

Nagyapám után apám ugyan részben visszatért a családi hagyományokhoz, de rossz korban született, 1917-ben, egy vesztes háború végén.

Kisgyermekként diftériát kapott, amiből nagyhírű orvosnagypja ugyan meggyógyította, de utána rohamosan hízni kezdett, kifejezetten „dagi” kisgyermek lett. Nagyapám mellett, aki mindig a társaság középpontja volt, nagy mesélő, aki két kézzel falta az életet nem lehetett könnyű gyereként labdába rúgni, talán innen vezethető le kissé visszahúzó, gátlásos természete.

Nagyapám minden extravagáns dolgot kedvelt, beleértve a különleges ételeket is, ezeket apám szinte mind utálta, beleértve a halakat is. Nagyapám egyik kedvence a

kecsege volt. A családban mesélték, hogy amikor már nagyobb volt, nagyapám egyszer fogadott vele, hogy nagyobb összeget ad neki, ha egyetlen szálkát is talál ebben a kitűnő halban. Apámnak azonban 9 kis szálkácskát sikerült összegyűjtenie.

Valószínűleg híres nagyapja hatására beiratkozott az orvosegyetemre. Mindenki meglepetésére szülész-nőgyógyász akart lenni. Nagyapám csodálkozott. Miért pont szülész? Hiszen sem a nők, sem a pénz nem érdekli különösebben?

Amikor befejezte az egyetemet, **1941-ben Frigyesi professzor klinikájára került.** Aztán jött a II világháború, az ostromot végig dolgozta a klinikán, miközben szülei Budán voltak.

Dr. Bókay János nőgyógyász főorvos (1917- 1991)

Papa, Dr. Bókay János és Mama, Kertész Janka házasságkötésükkor

Puritán volt a szülészek szokásos mulatozásaiban nem vett részt. Hálapénzt állítólag nem fogadott el, „ha pénzt akartam volna keresni, kereskedőnek megyek” mondta.

A fájdalommentes szülés illetve a vákuum extrakció módszereinek meghonosításával foglalkozott, dolgozatai ebben a témakörben vannak.

1949-ben megnősül, anyámat, mint beteget ismerte meg a klinikán.

1950-ben és 1956-ban születtek meg gyermekei János (én) és Gábor az öcsém.

1960-ban nem hosszabbították meg a klinikán tanársegédi kinevezését, indoklasként ott volt az akkori ideológia: **„dinasztiát nem pártolunk”**

Kezdetben a Kőbányai Egészségház rendelő-intézetében dolgozott,

1961-ben kinevezték csoportvezető nőgyógyász főorvosnak a Péterfy S u. Kórház Rendelőintézetébe. Itt operálhatott is, az osztályon módja volt szüléseket levezetni. Innen ment később nyugdíjba.

Otthon, a 2 szoba hallos, cselédszobás lakásunkban a Gerlóczy utca 11- ben volt magánrendelése. Nem volt sok betege, jobbára idősebb úriasszonyok keresték fel. Zárkózott, távolságtartó természete nem tette őt vonzóvá a női betegek körében. **Elvből nem vállalt és végzett abortuszt**, mélyen elítélte azokat a kollégáit akik ezzel nagy pénzeket kerestek az 50-60-as években.

1963-1967-ig szülészeti nőgyógyászatot tanított az **Állami Védőnőképző Iskolában.**

A klinikáról való eltávolítását soha nem tudta feldolgozni. Több mint 10 évig küzdött nyombélfekéllyel, amúgy sem nagyon vidám kedvére ez rányomta bélyegét, mogorva lett. Az örömet szűk baráti köre és a bridge, illetve a 60 –as években megnyíló utazási lehetőségek jelentették számára. A legnagyobb élménye az volt, amikor rokonlátogatára a Kesserű család meghívta Buenos Airesbe, amikor 2 hete tölthetett Argentínában.

Sokat foglalkozott **családkutatással**, a fent leírtak csak töredék- eredményei annak a kitaró munkának, amit ebben a tárgyban végzett. Szerteágazó dokumentumokat szerzett be Németországból, Szlovákiából, családunk eredetére vonatkozóan.

Több infarktus után agyvérzést kapott, aminek hatására elvesztette látását, és fél oldalára megbénult, néhány héttel később egy második agyvérzés következtében 1991. augusztus 29-én halt meg.

Édesanyám- drága Mamikánk 17 évvel élte túl apámat. A Gerlóczy utcai lakásunk legnagyobb szobáját el tudta adni, azt hozzácsatolták a szomszéd lakáshoz. A teleket jobbra Ausztráliában, barátnőjénél Tarján Magdánál töltötte. Szív ritmus zavarai miatt pacemakert kapott, majd 2000-ben egy roncsoló agyvérzés után bekövetkezett az, amitől apám utolsó éve alapján a legjobban félt- féloldali bénulást kapott. Tarjánék anyagi segítsége lehetővé tette, hogy ápolását élete végéig a megszokott környezetben otthonában tudtuk biztosítani. Mindazonáltal, neki, aki igen aktív életet élt, ez már inkább szenvedés volt, és több kisebb agyvérzés következtében lassú szellemi hanyatlás után 2008. április 6-án hunyt el.